

مقاله

مناطق نمونه
گردشگری،
شاخه‌ای
پربار در
توسعه صنعت
گردشگری

دریاچه نور شهرستان اردبیل

سید صادق حسینی - کارشناس ارشد معاونت گردشگری
ناصر محمودی - کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی توریسم

موضوع مناطق نمونه گردشگری برای اولین بار در ماده ۸ قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب سال ۱۳۸۲ و با انگیزه ایجاد یک فضای مناسب و مجهز برای گردشگران خارجی مطرح شد. در این ماده آمده است «به منظور فراهم آوردن زمینه توسعه پایدار گردشگری و جلب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی با رعایت قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاران خارجی در ایجاد تاسیسات زیربنایی جهت معرفی بهتر بناها و محوطه‌های مناسب به جهانگردان، دولت می‌تواند در مناطق مستعد کشور و قطب‌های گردشگری با تاکید بر مناطق کمتر توسعه یافته به متقاضیان بخش‌های غیر دولتی اجازه تاسیس مناطق نمونه گردشگری را بدهد». طبق آیین‌نامه مربوطه، مناطق نمونه گردشگری در چهار سطح بین‌المللی، ملی، استانی و محلی پیش‌بینی شده است و برای تاسیس آن، تصویب هیات محترم وزیران، وجود سرمایه‌گذار غیر دولتی و مبادله موافقت‌نامه با سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری الزامی است. در صورت تحقق این امر سازمان ملی زمین و مسکن، شهرداری‌ها، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری و سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذیربط موظفند با درخواست سازمان میراث فرهنگی،

صنایع دستی و گردشگری، حداکثر ظرف دو ماه اراضی دولتی مورد نیاز را برای این منظور با رعایت مقررات مربوط به سرمایه‌گذار و اگذار کنند. مناطق نمونه گردشگری محدوده‌ای است که به دلیل وجود جاذبه‌های مهم گردشگری و پتانسیل‌های توسعه، قابلیت احداث مجموعه‌ای از تاسیسات گردشگری به منظور ارائه کلیه خدمات و کالاهای مورد نیاز گردشگران در یک مکان واحد را دارد. در این مناطق به جای ارائه یک رشته محصولات، ترکیبی از محصولات متنوع ارائه می‌شود. هر منطقه دارای مراکز خدماتی، رفاهی، فرهنگی و گردشگری از جمله واحدهای اقامتی، پذیرایی، خرید، تولید و عرضه صنایع دستی، فرهنگی، هنری، تفریحی، ورزشی، پارک‌ها و سایر خدمات گردشگری خواهد بود.

ویژگی‌های مناطق نمونه گردشگری عبارتند از: الف) دارای زمینه و پسرکانه‌های یک یا ترکیبی از پدیده‌های گردشگری (ب) دارای زیرساخت‌های مناسب خدمات‌رسانی و ارتباطی و گردشگری (ج) دارای مجری نظام مدیریت جامع گردشگری در منطقه.

این مناطق به چهار سطح بین‌المللی، ملی، استانی و محلی تقسیم‌بندی می‌شوند: مناطق نمونه گردشگری بین‌المللی، با مساحتی حداقل ۳۰۰ هکتار منطقه‌ای است که با هدف جذب گردشگران خارجی طراحی و تجهیز می‌شود. مناطق نمونه گردشگری ملی، منطقه‌ای است که با هدف جذب گردشگران ایرانی از سراسر کشور طراحی و تجهیز می‌شود و حداقل مساحت آن ۱۰۰ هکتار است. مناطق نمونه گردشگری استانی هم با هدف جذب گردشگران استانی طراحی و تجهیز می‌شود و حداقل مساحت آن ۵۰ هکتار است و مناطق نمونه گردشگری محلی، با هدف جذب گردشگران یک یا چند شهرستان طراحی و تجهیز می‌شود و حداقل مساحت آن ۳۰ هکتار است.

موضوع ایجاد منطقه نمونه گردشگری، پس از شناسایی منطقه توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به کارگروه تخصصی گردشگری استان که در آن همه سازمان‌های یک استان اعم از عمرانی، فرهنگی و اجتماعی حضور دارند، ارائه می‌گردد. سپس همه اعضای کارگروه تمامی جوانب یک منطقه را مورد بررسی قرار می‌دهند. هنگامی که کارگروه گردشگری طرح مذکور را تصویب کرد، توسط سازمان استانی به سازمان مرکزی ارسال شده و پس از تایید توسط ریاست سازمان به هیات وزیران پیشنهاد می‌گردد و بعد از تصویب آن‌ها به عنوان منطقه نمونه گردشگری مصوب و ابلاغ می‌شود. کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، موسسات و شرکت‌های دولتی مکلفند پس از تاسیس منطقه، خدمات خود را در ورودی منطقه با شرایط و نرخ‌های مصوب در

شهرها و روستاهای همجوار منطقه به سرمایه‌گذاران و بهره‌برداران ارائه نمایند. برای کاهش صدمات وارده به اکوسیستم‌ها و محیط زیست، می‌بایستی برنامه‌های منظم مدیریت و برنامه‌ریزی جامع و یکپارچه مناطق و برنامه‌های توسعه مناطق نمونه گردشگری وجود داشته باشد.

شرایط لازم برای بهترین روش‌ها در بهبود ایجاد مناطق نمونه گردشگری شامل موارد زیر است: استانداردهای برای محیطی منظم مانند تراکم، انبوهی، ارتفاع ساختمان‌ها، فضای سبز و ... انتخاب مکان‌ها و محل‌ها و طراحی ساختمانها بر اساس موقعیت

جغرافیایی محل

مدیریت فعالیت‌های ساختمانی

تقویت زیربناها (حمل و نقل، راه‌ها، جمع‌آوری زباله‌ها و دفع آن‌ها، تابلوهای اطلاع‌رسانی و ...)

طراحی مجموعه‌ها و ساختمان‌ها برای کاهش صدمات وارده از بلاهای طبیعی.

حفاظت از مسکن ارزشمند طبیعی (مناطق لانه‌گذاری پرندگان، لاک‌پشت‌ها، پرورشگاه شیلات و آبزیان و جلوگیری از اختلال در روش‌های جفت‌گیری و لانه‌سازی).

استفاده از طرح‌ها و وسایلی که سبب بهبود حفاظت از انرژی

می‌شود.

برقراری عقب‌نشینی مناسب و کافی از سواحل رودخانه‌ها و دریاها.

استان اردبیل از جمله استان‌هایی است که دارای توان‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بسیار بالایی است و بخش گردشگری استان از نظر کم و کیف جاذبه‌ها موقعیت برتر و بسیار با ارزشی را داراست. صنعت گردشگری در استان بعد از صنعت کشاورزی دومین محور توسعه استان شناخته شده است بنابراین سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان با توجه به سیاست‌ها و ماموریت سازمانی خود، برای نیل به اهداف و سیاست‌های کلان دولت نهم در خصوص توسعه گردشگری بر اساس برنامه چهارم توسعه کشور با برنامه‌ریزی‌های کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت و با اجرای طرح‌ها و پروژه‌های گردشگری در جهت توسعه این صنعت در استان و ایجاد اشتغال و حل معضل بیکاری گام‌های اساسی برداشته است.

این سازمان با سطح‌بندی فعالیت‌های گردشگری و تعیین محورهای گردشگری، قطب‌های گردشگری، تشکیل کمیته‌های تخصصی گردشگری، ساماندهی روستاهای هدف گردشگری و

دریاچه

نور به علت

طبیعت بکر خود جزء مناطق حفاظت شده محسوب می‌شود.

از دریاچه‌های با آب شیرین بوده و

در حال حاضر نوعی ماهی قزل‌آلا

به نام رنگین کمان در آن

پرورش داده می‌شود

مناطق نمونه گردشگری و انتخاب بازارهای هدف گردشگری گام‌های موثری در جهت توسعه گردشگری برداشته است. در دور اول سفر ریاست محترم جمهور و هیات دولت به استان اردبیل تعداد یازده منطقه نمونه گردشگری مورد تصویب قرار گرفته است. یکی از این مناطق، دریاچه نئور در شهرستان اردبیل بوده که دارای موقعیت مناسبی جهت سرمایه‌گذاری و ارائه خدمات گردشگری به گردشگران خارجی و داخلی می‌باشد.

مقدمه

در بعضی از نقاط جهان، موقعیت ویژه جغرافیایی و نوع آب و هوا،

اکولوژیک، علاوه بر آن که نسل حاضر را از دستاوردهای توسعه گردشگری منتفع می‌کند، امکان ادامه توسعه برای نسل‌های فردا را نیز از کف ندهد.

امروزه این صنعت از چنان اهمیتی برخوردار است که تقریباً تمامی کشورهای جهان، به منظور معرفی و شناساندن زمینه‌ها و جاذبه‌های توریستی و مناطق گردشگری خود، از هیچ کوششی دریغ نمی‌ورزند و هر روز با استفاده از تکنیک‌ها و ابزارهای مدرن، به تبلیغ در این زمینه‌ها می‌پردازند. با آنکه جهانگردی، پدیده بسیار جدیدی در مبادلات جهانی به شمار می‌رود، سرعت و رشد آن به نحوی است که در زمان بسیار کوتاهی، توانسته است اقلام بسیاری از مبادلات بین‌المللی را به خود اختصاص دهد.

جریان جهانگردی، وسیله مهمی برای تحصیل ارز و شناساندن تولیدات و محصولات داخلی به

عکس: رضا اقامیری

خارجیان و در نتیجه، وسعت و گسترش بازارهای صادراتی است و به لحاظ دارا بودن قابلیت تحرک در تولید و توزیع و عرضه خدمات گوناگون و نیز کمک به سرعت گردش پول و سرانجام ایجاد اشتغال، یکی از مهم‌ترین منابع تولید به شمار می‌آید.

موقعیت جغرافیایی دریاچه نئور:

دریاچه نئور بزرگترین دریاچه استان اردبیل که در حدود ۴۸ کیلومتری جنوب شرقی شهر اردبیل و با مختصات جغرافیایی ۳۰'۵۵" ۳۷۰' تا ۱' ۳۸۰' عرضی شمالی و ۳۲' ۴۸۰' تا ۳۶' ۳۰" طول شرقی واقع است. ارتفاع آن از سطح آب‌های آزاد ۲۴۸۰ متر می‌باشد که در دل ارتفاعات باغرو داغ قرار گرفته شده است. دریاچه نئور از سمت شمال با نئور سفلی، از طرف شرق با استان گیلان و جنگل‌های اسالم، از جنوب به داشبلاغ و چیملو و از جبهه غربی با روستای عباس آباد، بودالالو و محور ارتباطی اردبیل - کوثر در ارتباط است.

وسعت دریاچه بیش از ۲۲۰ هکتار و مشتمل به دو دریاچه کوچک به مساحت ۴۰ هکتار و دریاچه بزرگ به مساحت ۱۸۰ هکتار است که در فصل پرآب (بهار) به هم می‌پیوندند و دریاچه‌ای واحد را بوجود می‌آورند. این دریاچه به طور متوسط ۱۸۰۰ متر طول و ۶۵۰ متر عرض دارد. بیشترین

باعث گردیده است که از این مواهب الهی، به عنوان یک جاذبه گردشگری و منبع درآمد اقتصادی و جلب گردشگران استفاده کنند. بسیاری از گردشگران، به طبیعت زیبا و آب و هوای مطبوع و مناسب، علاقه‌مندند و به علت رشد سریع صنایع ماشینی و آلودگی‌های ناشی از عوامل مختلف، انسان‌ها به طبیعت و نواحی خوش آب و هوا میل پیدا می‌کنند. وجود آبشارها، جنگل‌ها، رودها، دریاچه‌ها و فضای سبز و نواحی بدون آلودگی و ... می‌تواند جهانگردان و گردشگران بسیاری را به خود جلب کند.

ایران با التفات به جذابیت‌های فراوان خود و با تدوین استراتژی‌های مناسب قابلیت جذب توریست‌های بسیاری را داراست. توسعه پایدار هنگامی محقق خواهد شد که کشور ما از امکانات موجود، به شایستگی استفاده کند. به این معنا که با در نظر گرفتن توان اقتصادی و سیاسی، پذیرش فرهنگی و اجتماعی و ظرفیت

عمق آن ۵/۵ متر و میانگین ژرفای آن ۳ متر می‌باشد. آب دریاچه نئور از طریق رودخانه هیر با رودخانه قره‌سو در ارتباط است. این منطقه جزئی از منطقه حفاظت شده می‌باشد که قسمت عمده آن در استان گیلان واقع گردیده و از سال ۱۳۴۸ تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست قرار گرفته است. شایان ذکر است که با توجه به نقش و جایگاه منطقه در سلسله مراتب تقسیمات کالبدی طرح فرادست و نیز با عنایت به نظام تقسیمات کالبدی شهرستان، ارائه شده از سوی سازمان مسکن و شهرسازی دریاچه نئور که در ۲ کیلومتری روستای عباس‌آباد واقع شده است جزو دهستان فولادلوی جنوبی از بخش هیر، شهرستان اردبیل در نظر گرفته شده است.

اقلیم خاص دریاچه نئور:

بدون تردید توپوگرافی یکی از عوامل مهم آفرینش ویژگی‌های اقلیمی هر منطقه‌ای است. ارتفاع ۲۴۷۰ متری دریاچه نئور از سطح دریا سبب شده است که اختلاف دمای حدود ۱۰ درجه سانتی‌گراد با مناطق اطراف داشته باشد. با عنایت به اینکه دریاچه نئور در منطقه دشت اردبیل واقع شده است لذا از نظر شرایط آب و هوایی و اقلیمی تابعی از شهرستان اردبیل می‌باشد. حال

عکس: رامین حشمتی

دریاچه نئور همانگونه که قبلاً بدان اشاره شد در ۴۸ کیلومتری شهر اردبیل و ضلع شرقی محور ارتباطی اردبیل-کوثر واقع شده است. دسترسی اصلی به دریاچه نئور از داخل روستای بودالو با جاده آسفالتی که عرض آن ۷ متر (راه گردشگری) می‌باشد، شروع شده و پس از سپری کردن حدود ۱۳ کیلومتر به ورودی دریاچه زیبای نئور ختم می‌شود.

این راه ارتباطی در تمام طول مسیر آسفالتی بوده و از کیفیت مناسبی نیز برخوردار است ولی با عنایت به اینکه موقعیت استقرار دریاچه در ارتفاع ۲۵۰۰ متری از سطح دریا واقع شده است لذا راه دسترسی به دریاچه از دامنه کوه‌های اطراف شروع شده و با پیچ و خم های فراوان و گاها بسیار خطرناک که در پاره‌ای موارد دارای پیچ ۱۶۰ درجه می‌باشد به انتهای مسیر خود ختم می‌شود.

علاوه بر این راه محورهای ارتباطی دیگری نیز وجود دارد که عمدتاً بصورت خاکی بوده و از کیفیت بسیار پائینی برخوردار هستند. به طور کلی می‌توان راه‌های دسترسی به دریاچه را به طرق زیر تقسیم‌بندی کرد:

۱- هشتر (طالش)، ریگ، کیش دیبی، شبله، مریان، قلعه جوق، حفظ‌آباد و عباس‌آباد.

۲- خلخال، گیوی، فاراب، قره قشلاق، کزور، خلفلو، هل‌آباد، حفظ‌آباد و عباس‌آباد.

۳- اردبیل، هیر، شبلو و عباس‌آباد
معابر مذکور در فصول سرد سال و بر اثر بارش برف و باران همواره دچار مشکلات خاصی هستند که با مساعدت راهداری مرتفع می‌گردد و همواره تردد در آنها انجام می‌پذیرد.

جاذبه های طبیعی منطقه:

۱- دریاچه نئور:

دریاچه نئور به علت طبیعت بکر خود جزء مناطق حفاظت شده محسوب می‌شود. از دریاچه‌های با آب شیرین بوده و در حال حاضر نوعی ماهی قزل‌آلا به نام رنگین کمان در آن پرورش داده می‌شود که همین مسئله و وجود مناظر زیبا در اطراف دریاچه باعث می‌شود این دریاچه سالانه پذیرای عده زیادی از ورزشکاران، ماهیگیران و دوست داران طبیعت باشد. این دریاچه در فصل تابستان به علت کم شدن آب به دو دریاچه کوچک و بزرگ تقسیم می‌شود و در زمستان نیز به علت سرمای شدید منطقه آب دریاچه یخ می‌بندد که هر یک از این مناظر در نوع خود بسیار دیدنی بوده و سبب جذب علاقه‌مندان می‌باشد.

۲- باغ های اطراف:

باغ‌های اطراف شامل باغ‌های میوه و درختان جنگلی است که از مهم‌ترین جلوه‌های طبیعی منطقه است، باغ‌های اطراف دریاچه با قرار گرفتن در دل کوه‌ها و رودخانه‌های اطراف دریاچه باعث شده است که معمولاً مردم شهرهای اطراف برای تفریح ایام تعطیل به این مکان مسافرت کنند که بنا به اظهار اهالی منطقه، مالکین

آن که قرار گیری دریاچه در ارتفاعات باغرو سبب شده که از نظر تغییراتی دمایی و پاره ای از پارامترهای اقلیمی تفاوت‌هایی با دشت اردبیل داشته باشد که در ادامه به بررسی این پارامترها می‌پردازیم:

دریاچه نئور دارای زمستان‌های نسبتاً طولانی می‌باشد به طوری که سطح دریاچه ۵ الی ۶ ماه از سال یخبندان بوده و گاهی ضخامت یخ به حدود ۸۰ سانتی متر می‌رسد.

دمای هوا: حداکثر درجه حرارت در محدوده دریاچه ۳۹/۵ + درجه در مردادماه و حداقل آن ۳۷ - درجه در بهمن گزارش شده است. متوسط درجه حرارت سالانه ۸/۴ درجه سانتی‌گراد می‌باشد.

روزهای یخبندان: متوسط روزهای یخبندان در طی سال طبق گزارشات هواشناسی ۱۲۸ روز می‌باشد.

بارندگی: بارش سالانه در این منطقه بین ۴۲۵ تا ۵۰۰ میلیمتر در نوسان می‌باشد و متوسط بارندگی سالانه ۴۶۰ میلیمتر است.

در حالت کلی اقلیم منطقه نئور از نوع نیمه مرطوب و سرد می‌باشد که می‌بایست در ارائه طرح ها و توسعه منطقه مد نظر قرار گرفته شود.

راه های دسترسی به منطقه:

بعضی از این باغ‌ها تمایل زیادی دارند که این باغ‌ها با طرح‌های مناسب و دل‌نشین در اختیار مسافری قرار دهند تا منبع درآمد برای اهالی روستا باشد.

۳- کوه‌ها و جنگل‌های اطراف:

کوه‌ها و صخره‌های سر به فلک کشیده اطراف دریاچه نگاه هر گردشگری را به خود جلب می‌نماید. این کوه‌ها که منظره بسیار زیبایی را خلق نموده‌اند از جاذبه‌های طبیعی منطقه به شمار می‌آیند. این کوه‌ها که با نام‌های بویوگ داغ، آغ دولن و کوه‌های باغرو معروفند، کوهنوردان و ورزشکاران زیادی را جذب خود می‌نمایند. ارتفاعات باغروداغ در شرق دریاچه در جهت شمالی- جنوبی کشیده شده است و مانند سدی ما بین دریای مازندران و فلات آذربایجان قرار گرفته است. این کوه‌ها مانع نفوذ رطوبت دریا به داخل این منطقه می‌شوند. دامنه‌های شرقی دریاچه که مشرف به دریاست با شیب بسیار تند و مرطوب و پوشیده از جنگل‌های انبوه است. در حالیکه دامنه‌های غربی آن دارای شیب ملایم و پوشیده از علفزار می‌باشد.

۴- چشمه‌های اطراف:

در نواحی پایکوهی اطراف دریاچه چشمه‌های متعدد آب زیرزمینی وجود دارد که قسمت عمده‌ای از آب مورد استفاده اهالی روستاهای اطراف را تامین می‌کند. چشمه‌هایی که حتی به علت حجم آب زیادی که دارند، می‌توانند زمین‌های کشاورزی منطقه را نیز سیراب نمایند که علاوه بر اینکه یکی از منابع تامین آب کشاورزی زمینهای اطراف محسوب می‌شوند با جلوه‌های خاص و طبیعی، محرکی هستند که گردشگران را به سوی خود جذب می‌کنند.

جاذبه‌های تاریخی منطقه:

دریاچه نئور و منطقه اطراف آن علاوه بر دارا بودن جاذبه‌های

طبیعی فوق‌الذکر که هر یک از این جاذبه‌ها می‌توانند باعث جذب گردشگر باشند از لحاظ تاریخی نیز قدمت فراوانی داشته و جاذبه‌های تاریخی بسیاری را در دل خود جای داده است. آثاری که هر یک از آنها به دوره‌های مختلف تاریخ تعلق داشته و در نوع خود بسیار دیدنی می‌باشند که در زیر به چند مورد از آنها اشاره می‌کنیم:

۱- **قلعه هیر:** این قلعه در شهر هیر در ۲۵ کیلومتری جنوب اردبیل قرار دارد. هیر از موقوفات بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی بوده و در گذشته فرامین زیادی از زمان شاه طهماسب اول با مظفرالدین شاه در آن بر جای مانده است که اکنون به موزه آذربایجان منتقل شده است.

۲- **گورستان‌های باستانی:** گورستان‌های باستانی منطقه اردبیل که قدمت بس طولانی دارند از جاذبه‌های تاریخی منطقه محسوب می‌شوند که از جمله این گورستان‌ها می‌توان به گورستان هیر و روستاهای اطراف اشاره کرد.

۳- کاروانسرای روستای آریاتپه سی:

۴- **خانه‌های پلکانی کنار دریاچه** که محل بیلاق عشایر ایل سون می‌باشد.

۵- **روستاهای تاریخی اطراف** مانند روستای کفش و روستای خانقاه در نزدیکی هیر با گورستان و خانقاه تاریخی و بافت به هم پیوسته و ارگانیک و پرسپکتیوهای معابر روستا و استفاده از مصالح بوم آورد در ساخت بناها و ...

گردشگران دریاچه نئور:

۱- گردشگرانی که جنبه ماهیگیری دارند.

امروزه بیشترین افرادی که به دریاچه نئور مسافرت می‌کنند اغلب ماهیگیرانی هستند که آوازه و شهرت ماهیان دریاچه آنها را به سمت خود کشیده است و هدف این گردشگران صید ماهی و در مواردی تامین نیازهای مالی و مادی می‌باشد.

شایان ذکر است که دریاچه نئور محل پرورش ماهی قزل‌آلای منحصر بفردی است. دریاچه برای پرورش نوعی ماهی قزل‌آلا بنام قزل‌آلای رنگین کمان مناسب می‌باشد که ماهی این دریاچه از زمره بهترین و لذیذترین ماهیان دنیا می‌باشد که این ماهیان خود از سخت پوستی بنام گاماروس که در بستر دریاچه زندگی می‌کنند تغذیه کرده و به سرعت رشد می‌کنند.

۲- گردشگرانی که جنبه کوهنوردی دارند.

به علت ارتفاع ۲۵۰۰ متری کوه‌های اطراف دریاچه و نیز نزدیکی به کوه‌های تالش و اسالم هر ساله کوهنوردان بسیاری به این منطقه گردشگری گام می‌نهند و با عبور از کوه‌های اطراف به جنگل‌های پوشیده از برف اسالم سر می‌زنند.

۳- گردشگرانی که جهت استفاده از مناظر اطراف دریاچه به این خطه سرسبز مسافرت می کنند.

علاوه بر ماهیگیران و کوهنوردان، گردشگران دیگری نیز هستند که مناظر زیبای اطراف دریاچه نئور سبب جذب آنها شده است و حاشیه دریاچه استراحتگاهی برای آنهاست که با استفاده از هوای پاک و مطلوب کوهستانی و مناظر اطراف تجدید قوا یافته و برای ادامه فعالیت در شهرها و روستاها با انرژی بیشتری آماده می شوند.

قابلیت ها و فرصت های منطقه نمونه:

به طور کلی تالابها و دریاچه ها از لحاظ اقتصادی، اجتماعی بسیار باارزش هستند چون به طور مثال از طریق فروش ماهی و پرندگان یک دریاچه طبیعی می توان یک منبع کسب درآمد ایجاد کرد. امروزه در بسیاری از کشورها درآمد ارزی هنگفتی از این راه بدست می آورند. همچنین دریاچه ها زیستگاه جانوران و گیاهان متعددی هستند که بعضی از اینها در نوع خود بسیار نادر می باشند. علاوه بر موارد ذکر شده یکی دیگر از ارزش هایی که کمتر به آن پرداخته شده است ارزش تالابها در بهبود کیفیت محیط زیست اطراف آنهاست. تالابها به صورت طبیعی آلودگی های رودخانه هایی را که به آنها وارد می شوند تصفیه می کنند. یعنی آب آلوده را دریافت می کنند و به جای آن آب پاکیزه تحویل می دهند که این آب سالم در بهبود زندگی مردم نقش زیادی دارد و از این آب به عنوان آب شرب و آب کشاورزی و ... استفاده می شود. از سوی دیگر آب و هوای منطقه را تعدیل می کند که باعث ایجاد یک منطقه مناسب برای زیست موجودات می شود.

دریاچه یا تالاب نئور نیز مانند تالاب های دیگر علاوه بر داشتن قابلیت های فوق که بسیار باارزش می باشد از لحاظ اکوتوریستی نیز دارای قابلیت های فراوانی می باشد که در این قسمت به بیان برخی از این قابلیت ها می پردازیم:

۱- قابلیت صیدگاهی ماهی قزل آلا در اواخر فصل تابستان و اوایل پاییز.

۲- قابلیت قایقرانی ورزشی با استفاده از قایق های غیرموتوری (بادبانی، پارویی، پدالی).

۳- قابلیت پاتنیاژ و قایقرانی بادبانی در فصل زمستان که دریاچه یخ می بندد.

۴- قابلیت احداث پیست اسب سواری در امتداد ساحل

۵- قابلیت احداث پیست دوچرخه سواری در اطراف دریاچه

۶- قابلیت اسکی روی آب در تابستان و اسکی روی یخ در زمستان.

۷- قابلیت احداث رستوران شناور در نزدیکی سواحل شمالی دریاچه با غذای اختصاصی ماهی قزل آلائی تازه که از دریاچه صید می شود.

۸- قابلیت هم پیوندی با طبیعت گردی که از مسیر بیابان های

مناطق

نمونه گردشگری

محدوده ای است که به دلیل

وجود جاذبه های مهم گردشگری

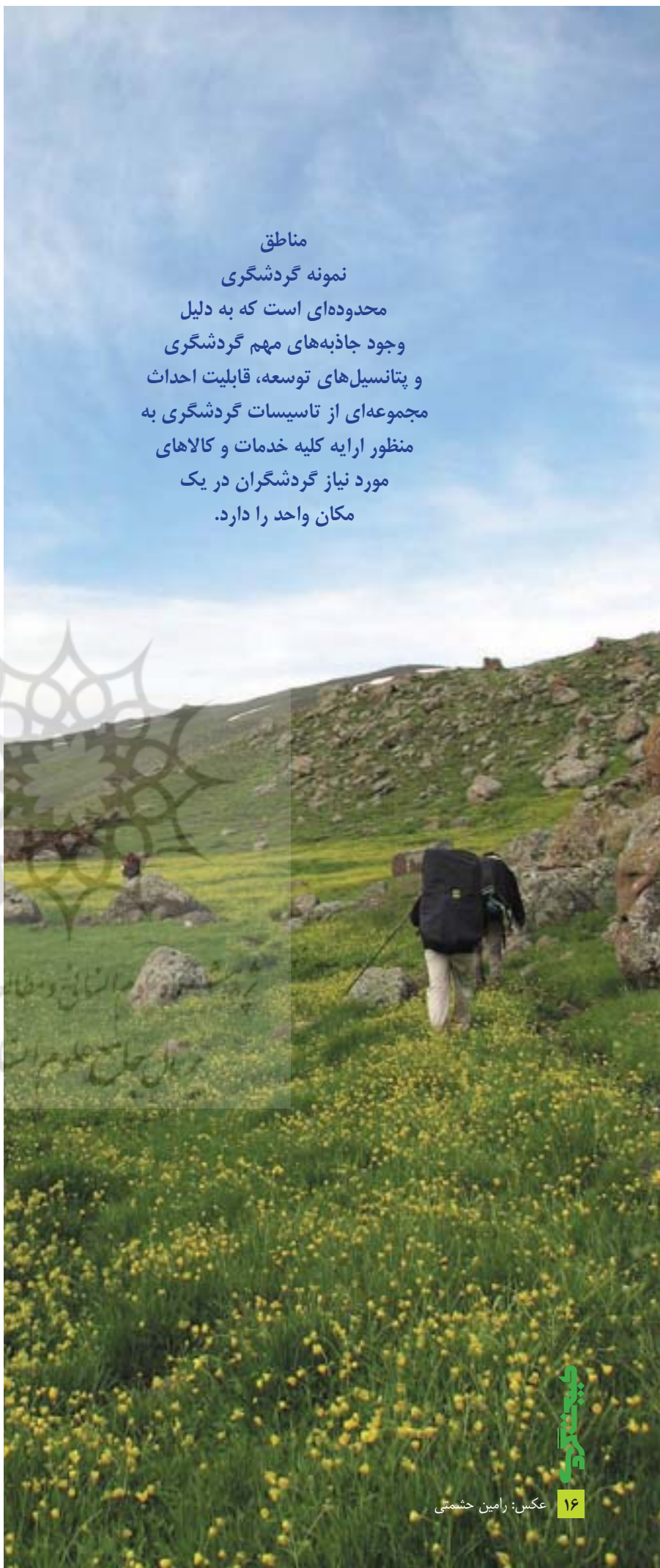
و پتانسیل های توسعه، قابلیت احداث

مجموعه ای از تاسیسات گردشگری به

منظور ارایه کلیه خدمات و کالاهای

مورد نیاز گردشگران در یک

مکان واحد را دارد.

سوباتان و شکوه دشت تالش وارد حوزه این دریاچه می‌شود و تقریباً اکثر آنان را مسافران خارجی تشکیل می‌دهد.

۹- قابلیت مسیرهای پیاده‌روی و کوه‌پیمایی از مبدا دریاچه به ارتفاعات و کوه‌های اطراف بویژه صخره‌های نویی‌داش و قره‌گل. ۱۰- قابلیت تورهای علمی برای آموزش دانشجویان و دانش‌آموزان، بدلیل منشاء پیدایش دریاچه، ویژگی‌های لیمنوزیکی آب، پوشش گیاهی و ...

۱۱- قابلیت اکتوریستی برای اقامت‌های بیلاقی.

۱۲- نزدیکی به معادن اطراف که می‌توان در اجرای طرح از این معادن استفاده کرد.

مشکلات زیست محیطی منطقه نمونه:

اگر بگوییم تالابها و دریاچه‌ها قلب تپنده زیستگاه‌های محیط زیست ایران هستند سخنی به گزاف نگفته‌ایم. تالاب‌ها حیات و بقای محیط زیست ایران را تضمین می‌کنند اگر چه امروزه در بسیاری از مواقع این تالاب‌ها نادیده گرفته می‌شوند ولی باید این نکته را مدنظر قرار داد که هرگونه فعالیت‌های انسانی که در راستای تغییر کاربری تالاب‌ها صورت گیرد یک بحران و خطر جدی برای کل برنامه‌های توسعه کشور است.

تالاب‌ها یک موزه طبیعی زنده و مکان مناسبی برای تفریح و گردش است که باعث شادی روح و روان انسان می‌شود، که نمی‌توان برای آن بهایی قائل شد. وقتی تالاب باعث شادی انسان می‌شود مخلوقات آفریدگار را حفظ می‌کند، تأمین کننده معاش انسان است، باید به چنین محیطی احترام گذاشت و برای حفظ آن کوشید و در مدیریت کلان کشور توجه ویژه‌ای به محیط‌های تالابی صورت گیرد که حتی در مذهب ما هم برای آن تأکید شده است که اگر خودمان را دوست داریم باید محیط زیستمان را هم حفظ کنیم زیرا حیات انسان وابسته به محیط زیست است. وقتی اکولوژی یک تالاب دچار دگرگونی می‌شود مشکلات زیست محیطی فراوانی به وجود می‌آید. این مشکلات کل اکوسیستم یک منطقه را با خطر مواجه می‌کند. دگرگونی اکولوژیکی یک تالاب به دو نوع تقسیم می‌شود:

نوع اول: دگرگونی طبیعی مثل خشکسالی است که باعث خشک شدن تالاب می‌شود که در این نوع نمی‌توان در مقابل آن کاری انجام داد.

نوع دوم: دگرگونی ورود آلودگی، تغییر کاربری تالاب، ورود فاضلاب‌های شهری، چاه‌های کشاورزی و صنعتی است که این مورد باعث برهم خوردن محیط زیست و کارکردهای تالاب‌ها می‌شود.

تالاب نئور به دلیل اینکه جزء مناطق حفاظت شده قرار گرفته است زیر نظر سازمان محیط زیست استان اداره می‌شود و تمهیدات خاصی برای حفظ تالاب در نظر گرفته‌اند و از هرگونه آلودگی و ورود فاضلاب شهری و روستایی و ... در امان مانده است و از

لحاظ طبیعی نیز اکولوژیکی تالاب دچار دگرگونی نشده است و شرایط اقلیمی و جغرافیایی و عواملی از این دست باعث گردیده است که تاکنون از لحاظ زیست محیطی مشکل خاصی در منطقه مشاهده نگردد.

شرایط لازم برای بهترین روش‌ها در بهبود ایجاد مناطق نمونه گردشگری شامل موارد زیر است:

۱) استاندارد سازی برای محیطی منظم

۲) انتخاب مکان‌ها و محل‌ها و طراحی ساختمان‌ها

۳) مدیریت فعالیت‌های ساختمانی

۴) تقویت زیر بناها (حمل و نقل، راه‌ها، تاسیسات زیربنایی، جمع‌آوری زباله‌ها و دفع آن‌ها و...)

مهم‌ترین روش‌هایی که توسط مفاد بالا تأمین می‌شوند:

الف: طراحی مجموعه‌ها و ساختمان‌ها برای کاهش صدمات وارده از بلاهای طبیعی همچنین برای جلوگیری از وقفه در فرآیند اکوسیستم.

ب: حفاظت از مساکن ارزشمند طبیعی (مناطق لانه‌گذاری پرندگان، لاک‌پشت‌ها و پرورشگاهی برای شیلات و جلوگیری از اختلال در روش‌های جفت‌گیری و لانه‌سازی).

ج: استفاده از طرح‌ها و وسایلی که سبب بهبود حفاظت از انرژی می‌شود.

د: برقراری عقب نشینی مناسب و کافی از ساحل.

البته باید مهم‌ترین شیوه‌های مدیریت برای اعمال امکانات در مناطق نمونه گردشگری که دارای نتایج قابل لمس و سودمند است، استفاده شود، مهم‌تر اینکه بکارگیری این روش‌ها در صنعت نشان دهنده کاهش هزینه‌ها و افزایش سود است.

طرح‌های پیشنهادی برای منطقه نمونه گردشگری:

شایان ذکر است که طرح‌های پیشنهادی بر اساس موقعیت، پتانسیل‌ها، قابلیت‌ها و تنوع گردشگران با لحاظ نمودن قوانین مقررات حفاظت محیط زیست به شرح زیر پیش‌بینی می‌شود. اولویت اول، کوتاه مدت (پنج سال اول):

تعریض و به‌سازی راه دسترسی از بودالالو به کنار دریاچه.

تثبیت کاربری اراضی اطراف دریاچه و تخصیص آن به کاربری‌های توریستی.

تأمین و به‌سازی امکانات زیربنایی منطقه اعم از آب آشامیدنی، برق، گاز یا منبع سوختی، مخابرات و ...

طراحی و احداث کمپینگ گردشگری و سوئیت‌های اقامتی.

گسترش اسکله قایقرانی با قایق‌های پدالی و پارویی

اصلاح محل ورودی جاده نئور در محدوده روستای بودالالو برای اتصال به جاده اصلی اردبیل-خلخال مطابق با آئین‌نامه هندسی راه‌ها.

به‌سازی راه دسترسی از دریاچه به بیلاقی‌های واقع در شرق آن که محل سکونت دامداران و رمه‌گردانان شاهسون و تالش است. طراحی و احداث پارک بازی کودکان و شهربازی در خارج از محدوده حفاظت شده دریاچه.

محوطه سازی و اقدام به درختکاری و توسعه فضای سبز حاشیه دریاچه بر اساس تجربیات آزمایشی که اداره کل منابع طبیعی استان در کنار دریاچه برای شناسایی گونه‌های سازگار با محیط بدست آورده است.

برق‌رسانی به اطراف دریاچه و نورپردازی آن.

احداث پارکینگ‌های متعدد در خارج از محدوده حفاظت شده دریاچه.

تالاب‌ها یک موزه طبیعی زنده و مکان مناسبی برای تفریح و گردش است که باعث شادی روح و روان انسان می‌شود

برقراری سرویس حمل و نقل به ویژه از شهر اردبیل به دریاچه.

تامین فضایی برای احداث غرفه‌ها صنایع دستی در خارج از محدوده حفاظت شده دریاچه.

ساخت پاسگاه انتظامی جهت برقراری امنیت منطقه در خارج از محدوده حفاظت شده دریاچه.

احداث درمانگاه در خارج از محدوده حفاظت شده دریاچه.

طراحی و احداث کافی شاپ همراه با سایر فضاهای مورد نیاز در خارج از محدوده حفاظت شده دریاچه.

تامین محل‌هایی جهت چادر زدن گردشگران و صیادان در خارج از محدوده حفاظت شده دریاچه.

اولویت دوم، میان مدت (پنج سال دوم) در خارج از محدوده ضربه گیر منطقه حفاظت شده

به‌سازی معبر حاشیه دریاچه منطبق بر آئین‌نامه‌های مربوطه و مجموعه‌های گردشگری.

طراحی و احداث هتل برای اقامت گردشگران.

طراحی و احداث رستوران ثابت و شناور.

ساخت آلاچیق‌هایی با ابعاد مختلف جهت آسایش گردشگران.

طراحی و احداث مسجد.

طراحی و احداث پناه‌گاه و اتاق برای ورزشکاران زمستانی.

طراحی و احداث مجموعه اینترنتی و کافی نت.

طراحی و احداث تفرجگاه‌های تابستانی.

طراحی و احداث سوئیت‌های اقامتی.

ایجاد یک کریدور جنگلی از طریق درختکاری کناره جاده دسترسی کنونی از بودالالو به عباس‌آباد

که می‌تواند با جلب توجه مسافران به خود، موقعیت دریاچه را نیز با راحتی معرفی نماید. این جاده

به عنوان یک ورودی اصلی به دریاچه می‌تواند در ترکیب با پیچ و خم‌های راه، چشم‌انداز زیبایی

به این مسیر ۱۳ کیلومتری داده و خود به عنوان یک جاذبه مکمل برای دریاچه عمل نماید.

اولویت سوم، بلند مدت (پنج سال سوم) در خارج از محدوده ضربه گیر منطقه حفاظت شده:

ساخت سالن‌های ورزشی چند منظوره همراه با استخر، سونا و جکوزی.

طراحی و احداث سالن‌های کنفرانس همایش.

طراحی و احداث اسکه قایقرانی با قایق‌های بادبانی همراه با کلاس‌های آموزشی.

احداث پیست اسب‌سواری در حاشیه دریاچه و تاسیسات نگهداری و مراقب و تیمار از اسب‌ها.

ساخت مجموعه بیلبارد و مینی بولینگ.

طراحی و احداث موزه‌های مختلف مطابق با شرایط منطقه خصوصاً موزه تاریخ طبیعی.

خلاصه و جمع‌بندی:

این منطقه دارای پتانسیل‌های بالقوه بسیاری از قبیل جاذبه‌های طبیعی شامل: دریاچه، باغ‌ها، کوه‌ها، جنگل‌ها و چشمه‌های اطراف منطقه و جاذبه‌های تاریخی شامل کاروانسرا، خانه‌های ییلاقی و بافت ارگانیک روستاهای اطراف می‌باشد که هر کدام از این جاذبه‌ها پذیرای گردشگران خاصی است که متأسفانه بعثت کمبود امکانات و تسهیلات رفاهی برای گردشگران داخلی و خارجی با کاهش روز افزون تعداد گردشگر به این خطه سرسبز دشت اردبیل هستیم که شاید اصلی‌ترین دلیلی که برای این کاهش و عدم جذب گردشگر در اولین گام به نظر می‌رسد، عدم بهره‌برداری از امکانات موجود در منطقه حفاظت شده سازمان محیط زیست است به طوری که از نظر بهره‌برداری هم در گذشته و هم در حال حاضر پیشرفت چندانی صورت نگرفته است و بیشتر امکانات موجود شاید از دیر باز در این منطقه وجود داشته است که این امر یکی از نشانه‌های ضعف مدیریت در منطقه گردشگری دریاچه نئور می‌باشد، مدیریتی که هم اکنون در اختیار سازمان محیط زیست استان و اداره کل منابع طبیعی می‌باشد که به علت عدم هماهنگی‌های لازم در سیستم مدیریت منطقه شاهد کاهش روز افزون امکانات و در نتیجه کاهش رغبت گردشگر برای مسافرت به این منطقه نمونه می‌باشد. در کنار قابلیت‌های گردشگری منطقه، محدودیت‌ها و تنگناهایی نیز از قبیل مشکلات موجود در شبکه ارتباطی، امکانات زیربنایی و تاسیساتی وجود دارد که برطرف نمودن این مشکلات و محدودیت‌ها از اهم عملیاتی است که باید در طرح مدنظر قرار گرفته شود ولی در کل محدودیت‌هایی چه از نظر زیر بنایی، چه از نظر زیست محیطی یا امنیتی وجود ندارد که باعث ایجاد مشکل در اجرا و بهره‌برداری پروژه شود که با مرتفع نمودن این محدودیت‌ها می‌توان افق روشنی را برای این مجموعه تصور نمود چرا که در طرح جامع گردشگری استان اردبیل دریاچه نئور به عنوان یک منطقه نمونه گردشگری در نظر گرفته شده است که پتانسیل‌های لازم برای تبدیل شدن به قطب گردشگری بین‌المللی را داراست.